

Nr 58.

Av herr **Pers**, om vissa ändringar i lagen om förvaltning av bysamfälligheter och därmed jämförliga samfällda ägor och rättigheter.

Efter framställning från riksdagen utfärdade Kungl. Maj:t den 11 juni 1915 en lag med särskilda bestämmelser beträffande viss samfäll skogsmark inom Kopparbergs län. Lagen var av interimistisk natur, då en utredning pågick om ordnande av bysamfälligheters förvaltning. Förarbetet för den senare lagen fördröjdes emellertid, och lagen kunde utfärdas först den 13 juni 1921. Lagen av den 11 juni 1915 förlängdes 1918 till sin giltighet, som utgick först den 1 juli 1921. Emellertid bestämdes i bysamfällighetslagen, att förvaltningar eller avverkningsförbud, som kommit till stånd på grund av lagen av den 11 juni 1915, skulle fortfarande tillämpas, till dess om det ifrågavarande markområdet anordning träffats och trätt i verkställighet i enlighet med bysamfällighetslagen, dock längst intill den 31 januari 1924.

Lagen om skogsundantag, som jag för korthetens skull benämner lagen av den 11 juni 1915, har fått en vidsträckt tillämpning inom det område för vilket den var avsedd, och den har varit till stort gagn för befolkningen i dessa bygder, emedan den därigenom beretts möjlighet till en ordnad hushållning med skogen å dessa markområden, och kunnat till gemensamt gagn utnyttja avkomsten av dessa skogar. Det var också vad man kunde vänta, då lagen var speciellt utarbetad med hänsyn till dalabygdens speciella förhållanden.

Vid tillämpningen av bysamfällighetslagen har det visat sig möta stora, för att icke säga oöverkomliga svårigheter att få den att fungera så, att den kan träda i stället för skogsundantagslagen. Med denna motion avser jag att påkalla riksdagens uppmärksamhet på detta förhållande, liksom jag vill anhålla, att riksdagen ville för sin del medverka till att ge lagen en sådan form, att den kan övertaga den gagnande roll, som skogsundantagslagen utövat i ifrågavarande bygder.

Svårigheten vid tillämpningen av bysamfällighetslagen härrör av, att skogsmark, som undantagits från delning vid storskiftet, förekommer mycket ofta och tillhör från några få delägare, t. ex. en liten by eller en fåbod, upp till hela socknar, ja ibland flera socknar. I senare fallen kan samfälligheten ha flera tusen delägare. Detta är t. ex. fallet med de samfälligheter som tillhöra Mora och Våmhus socknar, vilka utgjorde en enhet vid storskiftet. Därtill kommer den stora ägosplittring, som gör, att en by har delägare boende i angränsande byar eller socknar, små delar visserligen på varje delägare, men som dock med lagens bestämmelser ej kunna förbigås, om ett laga beslut skall kunna åstadkommas. Befolkningens rörlighet är ännu en orsak som vållar stora svårigheter. Av de hundrade och tusentals delägarna äro en stor del spridda på andra orter, vanligen som tillfälliga byggnadsarbetare, men ofta bosatta och skrivna på andra håll i landet. Andra befinna sig i utlandet, oftast i Förenta staterna. En stor del av dessa ha icke sålt eller eljest förordnat om sina fastighetsandelar i hembygden. Dessa faktiska förhållanden äro av sådan beskaffenhet, att nödig hänsyn måste tagas till dem i en lag som den ifrågavarande. Formerna måste lättas.

Om lagen av den 11 juni 1915 kunde insättas i kraft för Kopparbergs län skulle detta mål lättast vara vunnet. Emellertid torde detta icke vara möjligt. Bysamfällighetslagen erbjuder ju också vissa fördelar, som detta län kan behöva komma i åtnjutande av. Därföre torde ansträngningarna böra inriktas på att anpassa bysamfällighetslagen så, att den kan bli brukbar även för Kopparbergs län.

De ändringar som erfordras hänföra sig huvudsakligen till den procedur, som erfordras för kallande av samtliga delägarna och tillvaratagande av de frånvarande delägarnas rätt.

I 3 §:s andra stycke, som handlar om kallelse till det konstituerande sammanträdet, innehålla de sista raderna följande föreskrift: »skolande inom sagda tid» — fjorton dagar före sammanträdet — »kallelsen särskilt delgivas känd delägare, boende utom de fastigheter, till vilka samfälligheten hör». Då man vet, att en betydande del av byarnas och socknarnas befolkning har sin bostadsort litet varstans i och utom Sverige, medan äganderätten till fastigheterna i hemorten bibehålles, så är det lätt att förstå, att ensamt denna bestämmelse gör lagen obrukbar. Den bör därför helt bortfalla. Av samma anledning bör 3 §:s tredje stycke också gå bort.

Jag förutser invändningen, att man ju måste få till stånd en förteckning av delägarna och därvid även uppgifter om deras bostadsort, varföre de även kunna kallas och att bestämmelsen i 3 §:s tredje

stycke om förordnande av god man i de i bortovarandes ställe sörjer för representerande av de icke kallade. Emellertid torde var och en, som känner förhållandena i dessa bygder, vara ense med mig därom, att detta mera är ett teoretiskt antagande än en praktisk möjlighet, åtminstone om domaren fordrar ett bokstavligt efterkommande av lagens föreskrift. Den kostnad och det besvär som en delgivning skulle åsamka dem, som skulle ta initiativet till ett omhändertagande av de allmänna värden som här äro i fråga, komme att avskräcka från ett sådant. En omvårdnad av dessa värden är emellertid en maktpåliggande sak av nytta för det allmänna, medan vardera av de enskildas intresse är mycket litet betydande, vanligen rörande sig om ett jordtal av något eller några kappland reducerad jord, ofta endast några tusendels kappland. I detta sakläge bör ej heller särskild god man vara nödvändig att förordna. Den omgång och det besvär, som skulle förorsakas av ett efterkommande av nu gällande föreskrift, stå icke i rimligt förhållande till de intressen som de kallade eller deras ombudsman ha i saken, men anordningen skulle, som förut antytts, föranleda, att lagen ej komme till den användning som är önskvärd.

Om betänkligheter skulle möta för ett generellt utmönstrande av dessa bestämmelser, kan det tänkas, att undantaget inskränktes att gälla för Kopparbergs län. Om detta skulle befinnas icke vara lämpligt så kunde det tänkas, att bestämmelsen skulle gälla endast ifråga om overlåtelse av samfälligheten eller del därav eller upplåtelse av annan rätt till densamma än skogsavverkningsrätt eller nyttjanderätt för bebyggande. Det skulle vara olägligt att förbinda iakttagande av dessa föreskrifter med avhändande av fastighet av varje slag, emedan det ofta händer, att samfälligheten behöver disponeras för bostadsändamål.

I lagen om skogsundantag fanns bestämmelse om att Konungens befallningshavande kunde ställa ägare under avverkningsförbud. Vid tillämpning av den befogenhet, som var Konungens befallningshavande tillagd i 5 §:s femte stycke i nämnda lag, kunde avverkningsförbud utfärdas omedelbart, varigenom befarat ofog från illojala delägare kunde stävjas snabbt och effektivt. Bestämmelsen har praktiserats i denna avsikt och varit till uppenbart gagn.

Bysamfällighetslagen har visserligen även en bestämmelse angående utfärdande av förbud mot avverkning m. m., men detta förbud kan utverkas först på ett allt för sent stadium för att äga avsedd verkan. Det innehålles i 9 §:s andra stycke. Först när visat sig, att fara föreligger för vanvård och anstalter vidtagits som kräva åtskillig tidsutdräkt, kan sådant förbud utverkas. Det är synnerligen nödvändigt att

bibehålla den effektiva skyddsanordning som skogsundantagslagen har. En föreskrift bör sålunda inrymmas i lagen, som till förhindrande av avverkning, även om den skulle företagas till husbehov, möjliggör omedelbart ingripande av överexekutor, varvid torde vara tillräckligt om sådan föreskrift lämnas, att sökanden företer bevis att hos domaren ingivits ansökning, som i § 10 omförmäles. Denna föreskrift torde böra inarbetas i 9 §:s andra stycke.

Slutligen framföres en önskan om att övergångsbestämmelserna i bysamfällighetslagen kompletteras med en föreskrift, som bereder möjlighet att överflytta de nu inom Kopparbergs län anordnade förvaltningarna av ifrågavarande samfälligheter från länsstyrelsen till vederbörande häradsrätt, utan att en ny procedur skall behöva anordnas. Enklarest kunde detta ske efter att en anmälan om saken gjordes till länsstyrelsen av förvaltningsorganet för samfälligheten, varefter tillsynen över förvaltningen överflyttades till häradsrätten.

På grund av vad sålunda anförts anhålles, att riksdagen ville för sin del besluta

dels att lätta på formerna för kallelse i Lag av den 13 juni 1921 om förvaltning av bysamfällighet § 3, samt angående ombudsman,

dels att genom ändring av denna lag möjliggöra omedelbar åtgärd till förhindrande av avverkning även till husbehov å samfällighet beträffande vilken ansökning till domaren ingivits enligt § 10 i ovannämnda lag, samt

dels att beträffande övergångsbestämmelserna i § 17 en föreskrift tillfogas, som utan vidare omgång medger överflyttande av de nu anordnade förvaltningarna från länsstyrelsen till häradsrätten.

Stockholm den 18 januari 1923.

And. Pers.

I motionen instämmer:

Ernst Lyberg.